

УДК 339.9:504

БОХАН Аліна, к. е. н., докторант кафедри міжнародних економічних відносин
Київського національного торговельно-економічного університету

ДИПЛОМАТІЯ І МЕДІАЦІЯ В СИСТЕМІ АЛЬТЕРНАТИВ ЕКОЛОГІЧНОЇ НОВАТИВНОСТІ¹

Розглянуто актуальні питання сучасного розвитку дипломатії та медіації у системі визначення альтернатив екологічної новативності у сфері міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: дипломатія, медіація, екологічна новативність, екологічна політика, стратегічне партнерство, глобальна екобезпека.

Бохан А. Дипломатия и медиация в системе альтернатив экологической новативности. Рассмотрены актуальные вопросы современного развития дипломатии и медиации в системе определения альтернатив экологической новативности в сфере международных экономических отношений.

Ключевые слова: дипломатия, медиация, экологическая новативность, экологическая политика, стратегическое партнерство, глобальная экобезопасность.

Постановка проблеми. Модальність у характері світового господарювання засвідчує постійне оновлення умов його функціонування та екологічну детермінованість у взаємодіях міжнародних суб'єктів. Адаже політичні, економічні та екологічні інтереси ринкових контрагентів за формою узгодження є складними, що може спричинити ризики й біфуркації у ринковому функціонуванні. Дуалістичність у прийнятті важливих рішень обумовлюється різними ефектами соціалізації, модернізації, екологізації й трансформації суспільного устрою. Але прагнення країн до прогресу та удосконалення міжнародної системи еколого-економічної безпеки спрямовує їх до конструктивності та розвитку дипломатії в процесі міжнародного діалогу, переговорів і стратегічного партнерства.

Сферу дипломатії можна розглядати як своєрідну "екосистему", в якій існують свої механізми реагування на внутрішній стан і зовнішні впливи, що розширюють спектр її завдань, функцій, інструментів і форм практичної апробації. До того ж посилення конкуренції на

¹ Стаття відображає результати дослідження автора в рамках науково-дослідної роботи, що виконувалась упродовж 2015–2017 рр. у Київському національному торговельно-економічному університеті за запитом Міністерства освіти та науки України ("Стратегічне партнерство у вимірі економічної безпеки України" номер державної реєстрації 0116U000785).

світових ринках задає імпульси до вертикальної та горизонтальної диверсифікації напрямів цієї діяльності, виявлення креативної спроможності її суб'єктів до залучення агентів посередництва для упередження, виявлення та мирного розв'язання конфліктів різного характеру інтенсивності (ресурсних, економічних, торговельних, енергетичних, міграційних, військових), що можуть спричиняти малопередбачувані та загрозові екологічні екстерналії.

Спільна протидія екологічним загрозам вимагає зацікавленості всіх сторін міжнародної контактності з урахуванням: геополітичної/ринкової статусності учасників дипломатичного процесу, аналітичної/факторної інтерпретації діапазону вигоди і втрат у конфліктних ситуаціях, доцільності медіації чи інших форм посередництва. Комунікативні реформації дипломатичних інституцій є важливими для іміджу країн та їх представництва у світі через удосконалення екологічної політики як вияву національної та інтернаціональної візії майбутнього в глобальній безпеці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові дослідження екологічних аспектів дипломатії розглядаються вченими в контексті проблематики, що відображає: міжнародну екологічну політику, багатосторонню дипломатію та економічну безпеку (О. Григор, Н. Грущинська, А. Мазаракі, Т. Перга, А. Цибуляк, І. Шевченко [1–6]); міжнародне екологічне регулювання, право міжнародних зносин; різні механізми досягнення ефективності в застосуванні медіації (О. Антонюк, О. Гирич, Н. Мазаракі [7–9]); нові вектори розвитку дипломатії та екологізації міжнародних відносин (L. Blaxekjaer, A. F. Cooper, K. Dorsey [10–12]) та ін.

Наукові розвідки еколога-економічного змісту – міждисциплінарні, що свідчить про взаємопов'язаність сфер життєдіяльності людства та необхідність удосконалення екологічної відповідальності в змагальності країн, результати якої можуть містити як амбітні цілі бути кращими серед інших, так і конфронтаційні сценарії в здобутті конкурентних переваг за будь-якої ціни ресурсного та організаційного забезпечення. У цьому контексті важливим є привернення уваги теоретиків і практиків міжнародних відносин до питань застосування медійних технік дипломатами та дипломатичних – медіаторами з огляду на стратегування еколога-економічної безпеки країн, покращання їх злагодженості й координації співпраці в екологічно вигідному форматі комунікації, гарантування досягнутих угод для підтримання миру, стабільності, суспільного добробуту та збалансованого розвитку.

Метою статті є визначення тенденцій розвитку дипломатії та медіації у системі альтернатив екологічної новативності, що знаходять відображення у сфері міжнародних економічних відносин і прогресивних ініціативах суспільства.

Матеріали та методи. Відповідно до мети дослідження в статті застосовано методи макроекономічного аналізу, що поглиблюють розуміння сутності дипломатії та медіації, а також виявляють їх відмінності на фоні міжнародної екологічної проблематики. Загальнонаукові та спеціальні методи привносять нові елементи в урегулювання екологічних конфліктів/спорів у світовому господарстві. Інформаційною базою наукової розвідки з проблематики слугує комплексний аналіз праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Різні мотивації у дієвості суб'єктів як дипломатії, так і медіації посилюють акценти на їх екологічній новативності.

Результати дослідження. Сучасна доба людства відрізняється кардинальною зміною ціннісних орієнтирів під впливом ідеології нарощування економічної могутності країн та їх здатності протистояти екологічній вразливості. Міжнародні експерти відзначають, що чим ширше стає всесвітнє об'єднання – глобалізація, тим більше виникає криз. Об'єднання аж ніяк не означає гармонії. Стратегічною є будь-яка точка земної кулі, що було майже неможливим до цього часу. Напруга, що існує в басейні Балтійського моря чи Чорноморського басейну, дивним чином перетинається з кризами у Східно-Китайському або Південно-Китайському морях як результат комп'ютерного, кібернетичного і транспортного зв'язку, а також здатності "криз" долати простір [13].

Інтереси миротворення вимагають не лише розв'язання існуючих конфліктів, але й запобігання новим². У цьому контексті дипломатія розвинених країн світу заявляє про себе у багатосторонніх відносинах на засадах *"sustainable development"*. Одним з практичних вимірів у цій сфері є спроможність країн долати конфліктогенність у світі, застосовуючи комплекс дій з превентивної дипломатії, що знаходиться на лініях дипломатії мирного часу і кризової дипломатії, екологічної вісі. Наразі учасники цього процесу відпрацьовують комплекс технологій, що сприяють мирному розв'язанню конфліктів, діям, пов'язаним з їх попередженням (*conflict prevention*) і постконфліктним будівництвом (*peace building*).

Реалії міжнародних відносин дають підстави для їх різної інтерпретації з огляду на набуття системою перехідних/гібридних ознак і соціетального контексту [14]. Інститутом проблем досягнення консенсусу (некомерційна приватна організація в штаті Массачусетс, США) розроблено теорію "паралельних міжнародних переговорів", що апробована у різних раундах переговорів з питань торгівлі та навколишнього середовища, під час підготовки конференцій щодо змін клімату тощо. Одночасно до діалогу долучалися як офіційні керівники

² Наприклад, прояви "роздержавлення" сфери світової безпеки як наслідок виникнення територій, в межах яких держава не спроможна здійснювати контроль і дозволяє неурядовим групам здійснювати діяльність, створюють загрози для міжнародної безпеки (у т. ч. екологічного характеру). В означених територіях (т.зв. *"ungoverned territory"*, *"ungoverned area"*, *"ungoverned space"*) екологічні злочини можуть спричиняти суттєві деформації у політичному та економічному розвитку міжнародних спільнот.

урядових делегацій, так і лідери відповідних недержавних організацій. Внаслідок цього утворилися нові концепти дипломатії в інтересах вирішення екологічних проблем (наприклад, "дипломатія-катализатор"³, "мережева дипломатія") і забезпечення глобальної безпеки.

Меседж взаємодії "всіх з усіма" спонукає до міжнародного професіоналізму. Традиційно формат публічності виникає в альтернативі – дипломатія і медіація, що не є тотожними за їх: сутністю, функціями і культурою; висхідним рухом у застосуванні; правовим концептом розуміння; механізмами застосування в міжнародних економічних відносинах. Дипломат уповноважений бути представником/ посередником між керівництвом своєї держави та іншою стороною, а медіатор є посередником у переговорах між сторонами конфлікту, конфронтації та інших форм протистояння.

Дипломатія (англ. *diplomacy*) передбачає: захист інтересів власної держави; застосування мирних (допустимих, прийнятних) методів для узгодження різноманітних інтересів; зміцнення відносин з іншими країнами та міжнародними інтеграційними об'єднаннями; здобуття поваги та міжнародного іміджу серед інших країн світу; зацікавлення суб'єктів міжнародної взаємодії у прийнятті конструктивних рішень з метою запобігання, протидії й мирного розв'язання конфліктів (у т. ч. екологічних), що спроможні набувати різних ефектів і масштабів у світовому господарстві.

Медіація (англ. *mediation*) – добровільний процес вирішення спору, в якому третя сторона на засадах нейтральності (конфіденційності, суверенної рівності сторін, незаангажованості, неупередженості, відсутності корисливості) надає як посередник допомогу (представницьку, консультаційну, правову, інформаційну, організаційну) сторонам у прийнятті взаємовигідної домовленості/згоди/ гарантій в їхньому спорі шляхом проведення миротворчих/ділових переговорів між учасниками конфлікту; примирювальна процедура, застосована до спорів будь-якого змісту політичної, економічної, екологічної та іншої діяльності, що пов'язана з інтерпретацією, тлумаченням або застосуванням міжнародних угод (*рис. 1*).

У міжнародній сфері еколого-економічної діяльності наміри дипломатії або зусилля медіації можуть супроводжуватися асиметріями:

- набуття державою статусу медіатора з метою відстоювання власних інтересів щодо економічної безпеки, розширення сфери впливу на політичний альянс, стратегій екологічного розвитку в інтеграційних утвореннях;
- започаткування нової тактики конфлікту, а згодом визначення кандидатури квазімиротворця, отримуючи за це низку прорахованої вигоди; ініціювання екомедіаційної процедури для недопущення зміцнення позицій однієї з конфлікуючих сторін, яка є небезпечною для країни-медіатора;

³ Термін "дипломатія-катализатор" введено в науковий обіг Б. Хокінгом, що передбачає тісну співпрацю різних міжнародних акторів на основі поєднання офіційної та неофіційної дипломатії / Hocking B. Beyond newness and decline of catalytic diplomacy. DSP Discussion Papers. Leicester : Centre for Study of Diplomacy. 1995

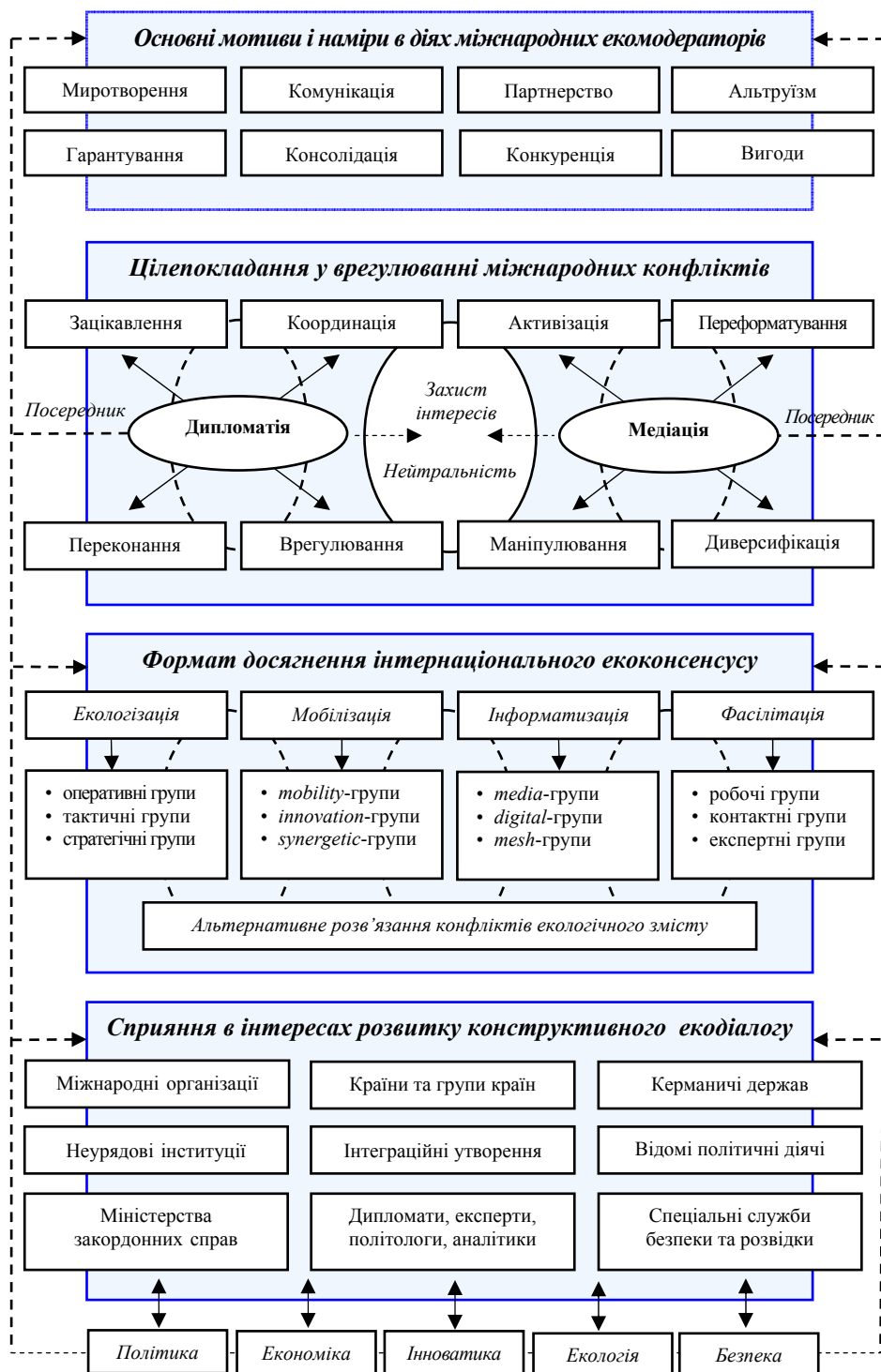

Рис. 1. Дипломатія і медіація в екологічній спрямованості

Джерело: розроблено автором.

- популяризація колективних форм посередництва у форматі взаємопідсилення різних учасників: офіційні посередники, політичні місії, неурядові організації, представники громадянського суспільства, екологічні рухи та ін.;

- задіяння декількох медіаторів може спричиняти ризик т. зв. "*forum shopping*", вибору каналу переговорів, що на момент обрання є найбільш вигідним для конкретної сторони, але який може не враховувати екологічні наслідки дій;

- збереження конфіденційності та секретності у взаєминах між сторонами з метою приховування екологічних нюансів у міжнародному інциденті;

- активізація різних форм інформаційного обміну та впливу: від фасілітації до методів переформатування комунікаційних патернів сторін, маніпулювання даними з метою підштовхування сторін до врегулювання екоконфліктів [15];

- використання "*alternative disput resolution*" як системи альтернативного вирішення спору (переговори між сторонами, медіація, арбітраж, судове провадження), де всі способи можуть застосовуватися окремо або в різних комбінаціях між собою (наприклад, метод переговорів і посередництва може застосовуватися окремо або разом, утворюючи новий метод – переговори-посередництво);

- вирішення міжнародних екологічних спорів на принципах: "самодостатнього режиму" (коли рішення виноситься міжнародним судом на основі права, яке він уповноважений застосовувати по даній справі, без урахування інших екологічних угод, які також стосуються предмета спору); "гармонізації" (коли рішення міжнародного суду ухвалюється на основі спеціалізованих угод та всіх інших міжнародних угод, які так чи інакше стосуються екологічного спору) [16];

- прояв у медіації ознак виходу за рамки стриманої предметності спору та орієнтирів на задоволення економічних, фінансових та особистих інтересів; концентрація уваги на збереженні партнерських відносин між конкурентами;

- підсилення елементів транспарентності, гласності та соціальної відповідності у механізмах реалізації мирних угод і зміцнення довіри спільними зусиллями сторін як вияв альтруїзму, конструктивізму та екологічної консолідації.

Зазначені асиметрії спричинені не лише інституційною фрагментарністю міжнародного права навколишнього середовища, але й специфікою оцінки екологічних конфліктів, що вимагає: залучення спеціалістів/експертів різних галузей науки (політики, дипломатії, економіки, екології, біології, фізики, хімії, океанології тощо); використання інформаційно-інноваційних технологій в екологічній прогностиці; застосування факторного аналізу та моделювання з огляду на політику країн щодо природних ресурсів причин виникнення екологічних конфліктів (рис. 2).

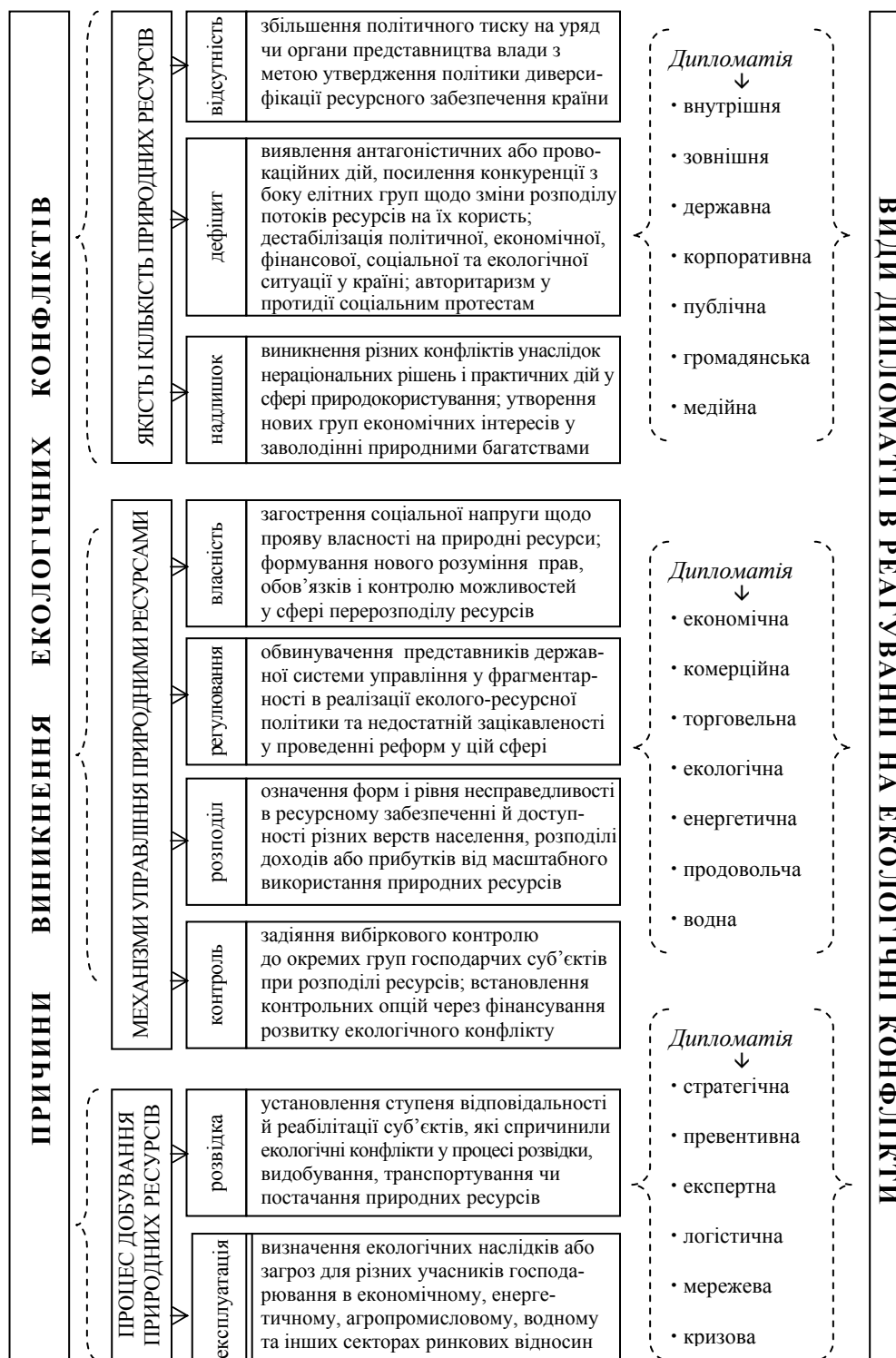

Рис. 2. Природні ресурси як генератор екологічних конфліктів
 Джерело: удосконалено автором на основі [17].

Зростання кількості екологічних прецедентів є наслідком: дефіциту природних ресурсів і їх нерівномірної доступності у світі; неефективності ресурсної політики країн індустріального типу виробництва; завуальованості екологічної політики ново-індустріального типу суспільства; неврегульованості прав власності на природний ресурс; послаблення екологічної відповідальності й контролю у сфері природокористування; недосконалості міжнародних інституцій щодо врегулювання еколого-правових відносин між країнами; недбалості суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог еколого-техногенної безпеки в реалізації міжнародних проектів, яка призводить до екологічної інтервенції. З цього приводу правомірною є теза В. Сабадаш: "Глобальна війна за найдорожчий на сьогодні ресурс – природний – ведеться найдешевшим фінансово-економічним ресурсом – грошима. В найближчій перспективі природні активи є і будуть дуже прибутковими. Але інвестування в дорогі природні ресурси (землю, нафту, газ, руду, воду) тільки посилює економіко-екологічні протиріччя та провокує нові екологічні конфлікти" [18].

Наприклад, одним з регіонів такого роду конфліктів є Арктика⁴, яка зберігає 13 % нафти і 30 % природного газу світу, а також золото, срібло, мідь, уран тощо. Поклади природних копалин оцінюють у 17.2 трлн дол. США, які впродовж сотні мільйонів років залишались недоступними для використання людством. Але інтенсивне танення полярного льоду (за 1975–2012 рр. досягло 65 %) відкриває нові "горизонти" міжнародної конкуренції за нафтогазові запаси регіону, територіальної претензійності та мілітаризму серед країн Арктичної Ради⁵, що володіють частиною Північного Льодового океану (Данія, Ісландія,

⁴ Арктика охоплює площу 27 млн кв. км., з якої більше 60% припадає на водні ресурси. В Арктичному регіоні діє секторальна система охорони довкілля, що регулюється переважно національним природоохоронним законодавством арктичних держав, яке імплементує також міжнародні природоохоронні стандарти.

⁵ Арктична Рада (англ. Arctic Council) – міжурядовий форум високого рівня, який опікується питаннями збалансованого розвитку Арктики з метою: 1) організації співробітництва, координації та взаємодії між Арктичними державами щодо спільних інтересів, особливо в аспектах захисту арктичного навколишнього середовища, із залученням об'єднань арктичних корінних народів та ін. жителів Арктики; 2) нагляду та координування програм, заснованих у рамках Стратегії охорони навколишнього середовища Арктики за програмою моніторингу та оцінки, Програмою збереження арктичної природи і фауни, Програмою захисту арктичного морського середовища, Програмою щодо попередження, готовності та реагування на надзвичайні ситуації. А.р. включає постійних членів: Данія, Ісландія, Канада, Норвегія, Росія, Фінляндія, Швеція, США; країни-спостерігачі: Великобританія, Індія, Іспанія, Італія, Китай, Нідерланди, Німеччина, Півд. Корея, Польща, Сінгапур, Франція, Японія; неурядові спостерігачі: Міжнародний союз охорони природи, Програма ООН з навколишнього середовища, Всесвітній фонд дикої природи, міжнародна федерація товариства Червоного Хреста та Червоного Півмісяця та ін.

Канада, Норвегія⁶, Росія, Фінляндія, Швеція, США). Так, за оцінкам норвезької консалтингової компанії "*Rystad Energy*", арктична нафта і газ будуть складати близько 3 % у світовому видобуванні вуглеводня, а до 2035 р. може зрости до 9 %. Передбачається, що у найближчі 10–15 років міжнародні проекти будуть спрямовані переважно на розбудову інфраструктури Північного морського шляху, запровадження інноваційних технологій, а також нових стандартів, правил і контролю в забезпеченні екологічної безпеки арктичного судноплавства [19].

Розвиток "арктичної дипломатії" відбувається на осях перетину геополітики, геоekonomіки та глобальної екобезпеки. Разом з цим, екологічна історія мореплавства світу⁷ та існуюча практика дислокації груп наукових досліджень, космічного моніторингу, стратегічної безпеки і військової розвідки країн у регіоні Арктики вносить корективи у завдання міжнародного посередництва. Гіпотетично, сама ліквідація наслідків техногенних катастроф в Арктиці може обійтися надзвичайно дорого як для учасників конфлікту й переговорів, так і всієї цивілізаційної ойкумени. Превентивна дипломатія з використанням медіаційних технологій має упереджувати "агресивні кампанії" ресурсного експансіонізму.

Наприклад, Китай реалізовує стратегію з урахуванням таких міркувань, як: "контроль над арктичним маршрутом ↔ контроль над новою світовою економікою"; "кліматичні зміни внаслідок потепління

⁶ Особливістю арктичної стратегії Норвегії є тісний зв'язок із економічною, науково-технічною, інноваційною та екологічною діяльністю. В 2006 р. видано документ під керівництвом Т. Столтенберга "Стратегія норвезького керівництва на Крайній Півночі", в якому виокремлено такі пріоритети: розвиток офшорної енергетики без завдання шкоди навколишньому середовищу; управління морськими ресурсами на науковій основі, збереження біологічного різноманіття, налагодження моніторингу та контролю над використанням природних ресурсів; підтримка контактів з усіма ключовими партнерами Норвегії в Арктиці з питань, які стосуються морського середовища та природних ресурсів та ін. (напр., за програмою "Баренц-2020" виконується науково-дослідна програма "Геополітика на Півночі" з бюджетом у 26 млн норвезьких крон) [20].

⁷ У 2002 р. біля узбережжя Іспанії розламався і затонув танкер "*Prestige*", а в море потрапили 64 тис. т мазуту. На ліквідацію наслідків аварії витрачено 2.5 млн євро. Судно побудоване в Японії та належало компанії, зареєстрованій у Ліберії (яка управлялась грецькою фірмою, зареєстрованою на Багамах), що мала сертифікат від американської організації. Корабель застрахований у функціонуючій в Швейцарії російській компанії, яка займалась перевезеннями нафти з Латвії у Сінгапур. Уряд Іспанії подав судовий позов на 5 млрд дол. США до американського морехідного бюро за неналежний контроль міжнародних перевезень [21].

У 2010 р. у Мексиканській затоці США на відстані у 80 км від узбережжя штату Луїзіана стався вибух на нафтовій платформі "*Deepwater Horizon*", яка перебувала в управлінні *British Petroleum*. У результаті аварії до водного регіону потрапило від 3.2 млн до 4.9 млн барелів нафти. Для Британської нафтогазової компанії *British Petroleum* загальні витрати на ліквідацію наслідків аварії у Мексиканській затоці можуть сягнути 53.8 млрд дол. США (у т.ч. компенсаційні виплати становлять 18.7 млрд дол. США) [22].

в Арктиці ⇔ ймовірні економічні ризики від наслідків руху арктичного повітря, що може дістатися території КНР". Це є приводом до розгортання дипломатичного фронту співпраці з Канадою, Данією, Норвегією. Зокрема, Данія, запропонувавши надати Китаю статус постійного члена в Арктичній Раді, залучає його до стратегічного партнерства і сприяє комерційному проникненню в арктичні ринки. За таких умов, китайські компанії *Sinosteel* і *China Communication Construction Corp.*, разом з *Greenland Minerals and Energy* вже увійшли в проект компанії *London Mining* у рамках залізорудного проекту "Isua" у Гренландії. Паралельно висловлюються різні застереження (у т. ч. екологічного змісту) щодо такої міжнародної політики. Реакцією у сфері протистояння китайським конкурентам стали великомасштабні військові навчання НАТО у Канаді та Норвегії [23].

Саме тому комплексне використання інструментів зовнішньої політики країн – дипломатії та медіації – передбачає вибір її суб'єктами альтернатив екологічної новативності під час переговорів з урахуванням принципів:

потенційності – акумулювати різні ресурси в досягненні цілей і стратегій екологічного розвитку країн, інтеграційних об'єднань, міжнародних компаній (переговори глав держав та урядів, міністрів закордонних справ, дипломатичних представництв, уповноважених або спеціальних місій);

спроможності – оцінювати міжнародну ситуацію щодо умов/можливостей ринкової адаптації та формування сил протистояння екологічним викликам (традиційні, паралельні, двосторонні, багатосторонні та інші переговори);

мобільності – реагувати, управляти, координувати та вміти оптимізувати інформаційні потоки в контексті міжнародного екологічного менеджменту (політичні, економічні, торговельні, комерційні та інші переговори);

прогресивності – вирішувати спори/конфлікти з урахуванням ефективних проектів мирного врегулювання і міжнародних науково-технічних досягнень у сфері екологічної безпеки (оперативні, тактичні, стратегічні та інші переговори).

Висновки. Глобальна, міжнародна та національна філософія "екологічного примирення" базується на природі людського прагнення до життя і руху в еволюційній спіралі матеріального буття. Суспільні конфлікти на різних підставах (ідеологічних, доктринальних, політичних, соціальних, комерційних, господарських) обумовлюють модернізацію галузей, секторів та інституцій дипломатії, а також сприяють варіативності у застосуванні медіації й інших видів посередництва з метою їх взаємного підсилення чи удосконалення в практиці міжнародних еколого-економічних відносин країн світу.

У зв'язку з цим новими векторами у розв'язанні міжнародних екологічних проблем засобами дипломатії та медіації можна вважати: поширення ідеології/ політики превентивного, безпекового та інноваційного характеру в світовій економіці з урахуванням екологічних компонентів як запоруки покращання ефективності її функціонування; удосконалення міжнародних систем екологічного моніторингу через розширення мережі аналітичного контенту для оперативного реагування; впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій у сферу публічного екоконтролю з посиленням відповідальності суб'єктів господарювання; досягнення екоінтернаціонального консенсусу через об'єднання спільнот у форматі екологізації, мобілізації, інформатизації та фасілітації для подолання суперечностей екологічного характеру.

Подальші наукові розвідки з цієї проблематики можуть стосуватися: виявлення специфіки і відмінностей у механізмах вирішення міжнародної екологічної проблематики засобами дипломатії та медіації; дослідження лімінального простору в реалізації еколого-економічних цілей агентами дипломатії та медіації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Григор О.* Багатостороння дипломатія як чинник урегулювання міжнародних конфліктів і кризових ситуацій. Гілея : наук. вісн. 2015. Вип. 99 (№ 8). С. 351–356.
2. *Грущинська Н.* Економічна дипломатія як потужний інструмент подолання конфліктогенності країн. Екон. нобелів. вісн. 2016. № 1 (9). С. 85–89.
3. *Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів* : монографія ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 718 с.
4. *Перга Т.* Імперативи зовнішньої політики України в умовах глобального екологічного виклику : історичний аспект. Наук. вісн. Дипломат. акад. України. 2015. Вип. 22 (1). С. 19–29.
5. *Цибуляк А.* Глобальні стратегії екологізації світових товарних ринків. Економіка та держава. 2016. № 8. С. 54–57.
6. *Шевченко І.* Стратегічна екологічна оцінка як інструменти екологічної політики України. Економіка України. 2016. №10. С. 79–88.
7. *Антонюк О.* Медіація та дипломатія. Часопис Київ. ун-ту права. 2014. № 2. С. 355–360.
8. *Гирич О.* Міжнародне екологічне право як регулятор відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища. Зовнішні справи. 2016. № 11. С. 55–57.
9. *Мазаракі Н.* Медіація в Україні : проблеми теорії та практики. Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право. 2016. № 1. С. 92–100.
10. *Vlaxekjær L.* New Practices and Narratives of Environmental Diplomacy, 2016. URL : <http://www.e-ir.inf>.
11. *Cooper A. F.* The Changing Nature of Diplomacy, 2013. URL : <http://www.oxfordhandbooks.com>.

12. *Dorsey K.* Crossing Boundaries: The Environment in International Relations, 2014. URL : <http://www.oxfordhandbooks.com>.
13. *Каплан Р.* Неужество страшнее войны. URL : <https://economistua.com / 02.08.2017>.
14. *Гулиев А. Д.* Международно-правовой контекст внешних сношений в условиях глобализации : монография. Киев : Изд-во Нац. авиац. ун-та "НаАУ-друк", 2011. С. 310.
15. *Антонюк О.* Медіаційний процес на міжнародному рівні. Київ : Києво-Могилянська Бізнес-Школа, Український центр медіації, Програма "Бізнес-медіатор". С. 7.
16. *Медведева М.* Міжнародні "екологічні" спори та фрагментація міжнародного права навколишнього середовища. Європейські перспективи. 2011. № 1. С. 180–187.
17. *Петрушенко М.* Економічний погляд на екологічні конфлікти: аспекти моделювання. Вісн. соц.-екон. досліджень. 2012. Вип. 2 (45). С. 354–360.
18. *Сабадаш В.* Екологічні конфлікти : чи будуть переможці у протистоянні за природні ресурси. Економіст. 2013. № 1. С. 6–8.
19. *Замороженные ресурсы ("Foreign Policy", США).* № 1377282. URL : <http://polpred.com / 18.05.2015>.
20. *Антюшина Н.* Арктический вызов для национальной и международной практики. М. : Ин-т Европы РАН, 2012. 136 с.
21. *Найбільші розливи нафти в історії людства.* URL : <http://newecolife.com.ua/ 8.10.2012>.
22. *Розлив нафти в Мексиканській затоці обійдеться British Petroleum у 18,7 млрд дол.* URL : <http://ua.racurs.ua/news-69344 /05.04.2016>.
23. *Дікарев О. І.* Стратегіями енергетичної дипломатії Китаю на світовому ринку паливно-енергетичних ресурсів. Наук. праці МАУП. 2013. Вип. 1(36). С. 18–27.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2017.

Bokhan A. Diplomacy and mediation in the system of alternatives of ecological innovation.

Background. Modality in the character of the world economy proves the constant renewal of the conditions of its functioning and ecological determinism in the interactions of international actors. After all, the political, economic and environmental interests of market counterparts in the form of reconciliation are complex, which can cause risks and bifurcations in market functioning. The joint counteraction to environmental threats requires the interest of all parties of the international community.

The aim of the article is to identify trends in the development of diplomacy and mediation in the system of alternatives to environmental innovation that are reflected in the field of international economic relations and progressive initiatives of the society.

Materials and methods. The article uses methods of macroeconomic analysis that deepens understanding of the essence of diplomacy and mediation, revealing their differences in the context of international environmental issues.

Results. Peacemaking interests require not only the resolution of existing conflicts, but also the prevention of new ones. One of the practical measures in this area is the ability of countries to overcome conflictuality in the world by applying a set of actions on preventive diplomacy, which is in line with the diplomacy of peacetime and crisis diplomacy, the environmental axis. Traditionally, the format of publicity arises in the alternative - diplomacy and mediation.

Comprehensive use of instruments of foreign policy of countries such as diplomacy and mediation provides the selection by its subjects of alternatives to environmental innovation during negotiations, taking into account the principles of: potential, ability, mobility and progressiveness.

Conclusion. The emergence of social conflicts because of various reasons (ideological, doctrinal, political, social, commercial and economic) determines the modernization of branches, sectors and institutions of diplomacy, as well as variability in the application of different types of mediation with the aim of their mutual enhancement or improvement in the practice of international environmental and economic relations of the countries of the world.

Keywords: diplomacy, mediation, ecological innovation, ecological policy, strategic partnership, global ecological security.

REFERENCES

1. Grygor O. Bagatoronnja dyplomatiya jak chynnyk ureguljuvannja mizhnarodnyh konfliktiv i kryzovyh sytuacij. Gileja : nauk. visn. 2015. Vyp. 99 (№ 8). S. 351–356.
2. Grushhyns'ka N. Ekonomichna dyplomatiya jak potuzhnyj instrument podolannja konfliktogennosti krai'n. Ekon. nobeliv. visn. 2016. № 1 (9). S. 85–89.
3. Ekonomichna bezpeka Ukrai'ny v umovah globalizacijnyh vyklykiv : monografija ; za zag. red. A. A. Mazaraki. Kyi'v : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2010. 718 s.
4. Perga T. Imperatyvy zovnishn'oi' polityky Ukrai'ny v umovah global'nogo ekologichnogo vyklyku : istorychnyj aspekt. Nauk. visn. Dyploamat. akad. Ukrai'ny. 2015. Vyp. 22 (1). S. 19–29.
5. Cybuljak A. Global'ni strategii' ekologizacii' svitovyh tovarnyh rynkiv. Ekonomika ta derzhava. 2016. № 8. S. 54–57.
6. Shevchenko I. Strategichna ekologichna ocinka jak instrumenty ekologichnoi' polityky Ukrai'ny. Ekonomika Ukrai'ny. 2016. №10. S. 79–88.
7. Antonjuk O. Mediacija ta dyplomatiya. Chasopys Kyi'v. un-tu prava. 2014. № 2. S. 355–360.
8. Gyrych O. Mizhnarodne ekologichne pravo jak reguljator vidnosyn u sferi ohorony navkolyshn'ogo pryrodnogo seredovyssha. Zovnishni spravy. 2016. № 11. S. 55–57.
9. Mazaraki N. Mediacija v Ukrai'ni : problemy teorii' ta praktyky. Zovnishnja torgivlja : ekonomika, finansy, pravo. 2016. № 1. S. 92–100.
10. Blaxekjaer L. New Practices and Narratives of Environmental Diplomacy, 2016. URL : <http://www.e-ir.inf>.
11. Cooper A. F. The Changing Nature of Diplomacy, 2013. URL : <http://www.oxfordhandbooks.com>.
12. Dorsey K. Crossing Boundaries: The Environment in International Relations, 2014. URL : <http://www.oxfordhandbooks.com>.
13. Kaplan R. Nevezhestvo strashnee vojny. URL : <https://economistua.com / 02.08.2017>.
14. Guliev A. D. Mezhdunarodno-pravovoj kontekst vneshnih snoshenij v uslovijah globalizacii' : monografija. Kiev : Izd-vo Nac. aviac. un-ta "NaAU-druk", 2011. S. 310.
15. Antonjuk O. Mediacijnyj proces na mizhnarodnomu rivni. Kyi'v : Kyjevo-Mogyljans'ka Biznes-Shkola, Ukrai'ns'kyj centr mediicii', Programa "Biznes-mediator". S. 7.
16. Medvedjeva M. Mizhnarodni "ekologichni" spory ta fragmentacija mizhnarodnogo prava navkolyshn'ogo seredovyssha. Jevropejs'ki perspektyvy. 2011. № 1. S. 180–187.
17. Petrushenko M. Ekonomichnyj pogljad na ekologichni konflikty: aspekty modeljuvannja. Visn. soc.-ekon. doslidzhen'. 2012. Vyp. 2 (45). S. 354–360.

18. *Sabadash V.* Ekologichni konflikty : chy budut' peremozhci u protystojanni za pryrodni resursy. *Ekonomist.* 2013. № 1. S. 6–8.
19. *Zamorozhennyye resursy* ("Foreign Policy", SShA). № 1377282. URL : <http://polpred.com/18.05.2015>.
20. *Antjushina N.* Arkticheskij vyzov dlja nacional'noj i mezhdunarodnoj praktiki. M. : In-t Evropy RAN, 2012. 136 s.
21. *Najbil'shi rozlyvy nafty v istorii' ljudstva.* URL : <http://newecolife.com.ua/8.10.2012>.
22. *Rozlyv nafty v Meksykans'kij zatoci obijdet'sja British Petroleum u 18,7 mlrd dol.* URL : <http://ua.racurs.ua/news-69344/05.04.2016>.
23. *Dikarjev O. I.* Strategemy energetychnoi' dyplomatii' Kytaju na svitovomu rynku palyvno-energetychnyh resursiv. *Nauk. pracj MAUP.* 2013. Vyp. 1(36). S. 18–27.

УДК [32+33]: 339.92

ТЕРЛЕЦЬКА Ірина, к. і. н., доцент кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету

ВЗАЄМОВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕР В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто співвідношення, взаємовплив двох основних сфер і видів суспільної влади – політичної та економічної в контексті глобалізації. Звертається увага на посилення взаємозалежності політичного та економічного чинників, вплив великого капіталу, нових суб'єктів економічної влади на політику, зокрема державну владу суверенних національних держав. Показано ризики, наслідки процесу глобалізації, з якими стикаються держави, в тому числі Україна.

Ключові слова: глобалізація, глобальна влада, економічна сфера, національна держава, політична сфера.

Терлецкая И. Взаимовлияние политической и экономической сфер в условиях глобализации. Рассмотрено соотношение, взаимовлияние двух основных сфер и видов общественной власти – политической и экономической в контексте глобализации. Обращается внимание на усиление взаимозависимости политического и экономического факторов, влияние большого капитала, новых субъектов экономической власти на политику, в частности государственную власть суверенных национальных государств. Показаны риски, следствия процесса глобализации, с которыми сталкиваются государства, в том числе Украина.

Ключевые слова: глобализация, глобальная власть, экономическая сфера, национальное государство, политическая сфера.

© Терлецька І., 2017

ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2017. № 5 ===== 49